

Tillsammans skapar vi **trygga relationer** på dagis

Tillsammans skapar vi trygga relationer på dagis

För att barn ska trivas på dagis är det viktigt att de känner sig trygga i sina relationer. Som förälder har du en viktig uppgift att i samarbete med personalen stödja ditt barns kamratrelationer. Alla barn och vuxna kan göra något som bidrar till ett trivsammare klimat på daghemmet.

Då man frågar barnen vad som är viktigast på dagis, svarar nästan alla att det är att få leka och att ha kompisar. Daghemmet är ofta den plats där barn för första gången knyter relationer till flera barn i samma ålder. Barnen får uppleva sig själva som medlemmar av en grupp och när barnen leker övar de på att samspela med andra.

Mobbning förekommer redan bland barn under skolåldern. Det finns inga enkla svar på frågan varför mobbning uppstår. Varje mobbningsfall är unikt och ofta finns det flera faktorer som samverkar.

Vad är mobbning?

Mobbning är ett aggressivt beteende med vilket man gör någon illa fysiskt eller psykiskt och handlingarna är återkommande, avsiktliga och riktar sig mot en försvarslös.

Mobbning är inte en engångsföreteelse och ska inte blandas ihop med konflikter. Mobbing är ett gruppfenomen, vilket betyder att mobbing sällan utförs av endast en person, utan det finns så gott som alltid flera involverade.

Salmivalli, C. (2005). Kaverien kanssa. Vertaisuusheet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Man kan närma sig och betrakta fenomenet mobbning på många olika sätt. Ett sätt att se på det är att barnet ännu inte har utvecklat ett konstruktivt sätt att kommunicera och samspela med andra. Ett annat sätt att betrakta mobbning är ur ett grupperspektiv, det vill säga att mobbning är något som uppstår i samvaron med andra och där alla har en roll. Tillsammans skapar gruppen normer för om det är belönande att mobba eller inte. För att effektivt kunna förebygga mobbning måste man jobba på många plan samtidigt, både på individ- och grupp-nivå och på samhälls-nivå.

I grunderna för planen för småbarnspedagogik (2016) står det att personalen på daghemmet tillsammans med barnen ska lära sig att lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. Om det förekommer trakasserier, mobbning eller våld ska personalen tillsammans med barnens vårdnadshavare söka lösningar.

Då vi pratar om små barn och mobbning kan det vara svårt att avgöra om de negativa beteendena är uttryck för ett visst utvecklingskede hos barnet eller om det handlar om mobbning. Därför är det viktigt att vuxna gör barn medvetna om vilka handlingar som kan sårta och skada andra. Det är inte meningen att vuxna ska vänta tills handlingarna blir medvetna och återkommande innan de ingriper. Ett tidigt ingripande gör att beteendet inte hinner utvecklas till mobbning och att handlingsmönstren och rollerna inte hinner bli befästa. Att kunna avgöra var gränsen mellan mobbning, konflikt och skämtsamt beteende går är inte så lätt. Därför är det viktigt att komma ihåg att se till den subjektiva upplevelsen och ta reda på vad barnet tycker att mobbning är och vad som gör dem ledsna.

“Man kan slå sparka och knuffa och slå någon med knytnäven i ryggen”

Barn 5 år

Hur ser mobbning på daghem ut?

Den vanligaste formen av mobbning bland barn på dagis är att utesluta någon ur leken eller att en del inte få vara med på samma villkor som andra. Små barn berättar om att de har upplevt manipulering av reglerna i leken, maktutövning kring inbjudan till kalas och roller i leken som inte känns trevliga. Barnen berättar även om fysisk och verbal mobbning som att bli knuffad, slagen och kallad för fula saker. 12 procent av barnen i åldern 3–6 år är involverade i mobbning på något sätt, antingen genom att de utsätter andra för mobbning eller själva blir utsatta. De kan också ha en dubbelroll där de både utsätter andra för mobbning och själva blir mobbade. Mobbare-offer är ett barn som utsätter andra men som också själv blir mobbat. I daghemsåldern kan det ta sig uttryck i att barnet ofta utesluts ur leken eftersom hen betar sig aggressivt, till exempel söndrar och stör i leken. De här barnen upplever ofta att de blir utsatta och den övriga gruppen anser att det är mobbare-offren som utsätter andra för mobbning.

Repo, L. (2015). Bullying and its prevention in early childhood education. Tutkimuksia 367. Helsingfors: Picaset Oy.

“Det är när Pia är elak och säger att jag inte fattar någonting”

Barn 5 år

“Mobbning är sånt att Elias inte låter mig gå någonstans”

Barn 3 år

Hur kan du stödja ditt barns kamratrelationer och förebygga mobbning?

Barn övar sig ännu på att skapa och upprätthålla kompisrelationer och de behöver vuxnas hjälp speciellt då det uppstår problem i samspelet. Viktiga färdigheter som ligger som grund för att förebygga mobbning är empati och impuls kontroll. Du kan stödja empatiutveckling genom att sätta ord på barnets känslor för att barnet så småningom ska kunna känna igen dem hos sig själv och andra. Som förälder kan du visa på att alla känslor är tillåtna men att vissa handlingar inte är det, till exempel att det är OK att vara arg men inte att göra någon illa. Också de gånger som barnet inte klarar av att hantera sina känslor är det viktigt att försöka se bakom barnets synliga beteende och ta reda på vad barnet hade för avsikt med att handla som hen gjorde. En viktig förmåga som är kopplad till impuls kontroll är att kunna lugna ner sig då man blir överväldigad av starka känslor. Du kan stödja ditt barn genom att vara närvarande och sätta ord på känslan och fundera på olika sätt som barnet kan använda sig av för att lugna ner sig själv. Då du upplever olika känslor i vardagen är det minst lika viktigt att du reflekterar över din egen reaktion och hur du som rollmodell hanterar känslor.

Ju mer vi pratar med barnen om känslor desto större känslomässigt ordförråd utvecklar de, vilket i fortsättningen blir redskap för barnen i deras relationer till andra och bidrar till deras förståelse av sig själva och andra.

För att få kunskap om hur barn upplever sin vardag och hur de har det i sina relationer till andra är det viktigt att tala om både roliga och svåra saker. Om vuxna talar om vänskap, konflikter och mobbning med barnen finns det en större chans att de känner förtroende att komma och berätta ifall de upplever

Samtala med ditt barn om kamratrelationer:

- Vad tycker du att det innebär att vara en god vän till alla?
- Berätta om dina vänner på daghemmet.
- Vem leker du helst med? Finns det någon du aldrig leker med?
- Vilka saker gör dig glad på dagis?
- Vilka saker gör dig ledsen på dagis?
- Vad betyder det att mobba?
- Tycker du att det finns någon som är ensam och utanför på dagiset?
- Vad kan du göra om någon retas eller mobbas?
- Hur kan du hjälpa en kompis som du ser att någon retas eller mobbas.
- Hur gör du om du inte får vara med?
- Hur kan du säga nej till en kompis utan att vara dum?
- Hur kan du se på kompiserna att de är glada, ledsna, arga, rädda osv.
- Hur tycker du att vuxna borde göra när någon inte får vara med?

att de själva eller någon annan i gruppen blir utsatt för mobbning. Hur du tar emot barns berättelser är också avgörande för om barnet i framtiden kommer till dig med sina problem. Små barn har ännu en stark tilltro till oss vuxna. Visa därför att det som barnet berättar för dig är viktigt och att du tar det på allvar.

Vad får dig att bli ledsen här på dagis?

“När kompisarna int leker med mig”

Barn 6 år

“Åtminstone då nån har lovat att leka med mig och sen bryter den sitt löfte”

Barn 6 år

“De att den där Tony gör såndäna klubbsaker, och sen då, han bara int vill att jag får vara med i klubben, han bara luras att det är farligt för mig och sen stängs klubbar. Tony är alla klubbars ledare, han leder alltid.”

Barn 5 år

För att ditt barn ska ha det bra i gruppen är det viktigt att alla barn i gruppen har det bra. Ett av de bästa sätten att skapa ett positivt klimat och ett gott samarbete på dagis, föräldrar emellan och mellan föräldrar och personal, är att lära känna varandra. Det har visat sig att det förekommer mindre mobbning i barngrupper där föräldrarna känner varandra och varandras barn. Om det uppstår konflikter mellan barnen är det lättare att samarbeta och reda ut dem då man redan har en relation till varandra.

Du som förälder kan hjälpa till att främja det mobbningsförebyggande arbetet på dagis genom att tänka på följande:

- Signalera till ditt barn att de andra barnen i gruppen är viktiga till exempel genom att hälsa på alla och lära dig namnen på barnen i gruppen.
- Kom ihåg hur viktig positiv feedback är för personalen.
- Ett bra tillfälle att lära känna andra föräldrar och personalen på daghemmet är att delta i föräldramöten och andra aktiviteter som ordnas på daghemmet.
- Ge barnet möjlighet att leka tillsammans med jämnåriga. Barnets sociala förmågor utvecklas bäst när hen får erfarenheter av lek med andra.
- Följ med och stöd ditt barns lekar på fritiden.
- Undvik att styra vem ditt barn leker med. Bjud hem olika barn i gruppen så att ditt barn får erfarenhet av många olika kompisrelationer.
- Tänk på hur du själv pratar om andra människor i barnets närvaro. Du är den viktigaste rollmodellen för ditt barn.
- Ta reda på hur du kan stödja daghemmet i arbetet mot att förebygga mobbning och be daghemmet berätta mera om hur de arbetar förebyggande.
- Samtala med ditt barn om inbjudningar till kalas så att inte något barn känner sig utanför. Det är på de vuxnas ansvar att se till att inte ett och samma barn ständigt blir utan inbjudan.
- Läs böcker eller se på filmer som handlar om vänskap och utanförskap.

Om ditt barn är utsatt för mobbning

Om ditt barn blir utsatt för mobbning väcker det naturligtvis starka känslor. Det lönar sig ändå inte att börja reda ut situationen när du är överväldigad av känslor, eftersom det då är svårare att tänka rationellt och vara lyhörd för andra. När känslorna lagt sig ska du kontakta daghemspersonalen så att ni i samarbete kan reda ut situationen. Personalen på dagis känner barngruppen och förstår gruppens dynamik, som föräldrarna inte alla gånger har kännedom om. Ditt barn kan ha en annan roll i dagisets barngrupp än hemma. För att samarbetet ska lyckas är det viktigt att både personal och föräldrar känner att de kan påverka hur situationen reds ut och hur mobbningen förebyggs i fortsättningen.

- Berätta för ditt barn att du är tacksam att hen berättat om mobbningen för dig.
- Signalera tydligt att det inte är barnets fel och att du kommer att stödja och hjälpa barnet så att mobbningen upphör.
- Ge hopp om att situationen kommer att lösa sig.
- Berätta för ditt barn hur du kommer att gå till väga då du samtalar med personalen så att barnet känner att du inte går bakom ryggen på hen.
- Mobbning ska aldrig redas ut offentligt för det innebär en ytterligare kränkning för den som blir utsatt.
- Följ upp att mobbningen upphör och stöd ditt barn i processen.
- Hjälp ditt barn att få nya positiva lekerfarenheter med andra barn.

Om ditt barn utsätter ett annat barn för mobbning

Som förälder är det också upprörande att få höra att ens eget barn har utsatt andra för mobbning. En vanlig reaktion kan vara att förneka eller gå i försvarsposition. Försök ändå vara öppen och ta emot responsen för att kunna hjälpa ditt barn. När du har lugnat dig, ska du prata med ditt barn om vad som har hänt och lyssna utan att döma. Små barn förstår ofta inte hur deras eget beteende påverkar andra. De behöver de vuxnas stöd och vägledning i processen att sätta sig in i hur det andra barnet kanske känner sig. Det är viktigt att signalera att mobbning inte är OK, men att skälla eller bestraffa barnet förvärrar ofta bara beteendet och barnens relationer. Fundera tillsammans med barnet hur hen själv skulle lösa situationen eller gottgöra sitt beteende. Be dagvårdspersonalen om hjälp så att ni tillsammans kan reda ut situationen. Eftersom mobbningen ofta involverar flera barn så är det viktigt att se över gruppens dynamik. Dagispersonalen, som känner till hur relationerna i gruppen ser ut, har ansvaret för det.

- Sätt dig in i barnets situation, även om barnet har handlat fel och fundera tillsammans på vad som har hänt.
- Var noga med att skilja mellan person och handlingar. Du kan berätta att du älskar ditt barn men att du inte tycker om de saker ditt barn har gjort och som sårat och skadat den andra.
- Hjälpt ditt barn att förstå och gottgöra handlingar som varit negativa.
- Fundera tillsammans på alternativ till att förändra beteendet och stöd barnet även vid små framsteg.
- Att samtala är effektivare än att bestraffa.
- Hjälpt barnet att hitta sätt att lugna ner sig själv på, till exempel vid ilska och frustration.
- Följ upp situationen så att mobbningen faktiskt upphör.

Tillsammans skapar vi
trygga relationer
på dagis.

